

Єршов С.І. Гуманістичний підхід до інклюзивної освіти в Україні / Єршов С.І. // Формування культури здоров'я дітей різного віку з особливими потребами: Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Лисичанськ, 20 лютого 2014 р.). - Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» - Лисичанськ: ООО «КИТ - Л». - С. 36-38

Анотація. У статті автор розглядає гуманістичний підхід до інклюзивної освіти в Україні. Інклюзивна освіта є одним із виявів гуманізації школи і демократизації суспільства в цілому. Інклюзія не може впроваджуватись у суспільстві з низькими демократичними нормами, оскільки там на дитину з особливими потребами дивляться суто через призму медичних означень. Сьогодні в науковому обігу перебувають два споріднені поняття - інтеграція та інклюзія.

Ключові слова: інклюзія, гуманістичний підхід, інтеграція.

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ Єршов С.І.

ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» м. Лисичанськ

Інклюзивна освіта є одним із виявів гуманізації школи і демократизації суспільства в цілому. Інклюзія не може впроваджуватись у суспільстві з низькими демократичними нормами, оскільки там на дитину з особливими потребами дивляться суто через призму медичних означень. Сьогодні в науковому обігу перебувають два споріднені поняття - інтеграція та інклюзія. Відмінність полягає «у визнанні того факту, що ми змінюємо суспільство, щоб воно враховувало і пристосовувалося до індивідуальних потреб людей з особливими потребами, а не навпаки». В ідеальному варіанті інклюзія передбачає повне залучення всіх учнів в усі аспекти навчання і шкільного життя.

На сьогодні вітчизняними науковцями, методистами (А.Колупаєва, Т.Сак, В.Снігульська, О.Таранченко, Щ.Хохліна, В.Шинкаренісо) та педагогами-практиками (Ю.Артемова, Л.Івахненко, В.Кулик, Г.Войтенко та ін.) активно розробляється концепція ефективної інклюзивної школи. «Концепція розвитку інклюзивної освіти», що діє в Україні, містить мету, завдання, принципи державної політики, шляхи впровадження, очікувані результати інклюзивної шкільної освіти. Вона передбачає забезпечення спеціальної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів для роботи з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання, введення у «Класифікатор професій» нової освітньої спеціальності - асистент учителя, запровадження системної організаційно-методичної, консультативно-роз'яснювальної роботи серед керівників навчальних закладів, громадськості, батьків для забезпечення права дітей з особливими потребами на освіту, розробку ряду методичних матеріалів щодо використання інноваційних технологій, розробку критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами.

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей - усі діти є цінними та активними членами суспільства. Проте проекція інклюзії на процес гуманізації освіти, як і саме втілення цієї ідеї в економічних умовах нашої держави, викликає цілий ряд питань, пов'язаних з проблемами гуманізму. Ці питання як матеріального, так і духовного вираження. До перших відносимо проблему відповідності існуючих шкільних приміщень особливим вимогам, співвідношення індивідуального робочого та дозвіллевого простору учня. Багато шкільних приміщень у області застаріли або пристосовані раніше до потреб освіти, тому не придатні до використання в інклюзивній освіті. У нових приміщеннях на кілька поверхів не передбачені пандуси чи ліфти. Нема й поручнів у коридорах, звукових чи світлових сигналів на дорогах для переміщення дітей із слабким зором чи слухом, відсутні відповідні джерела інформації в бібліотеках (книги на алфавіті Брайля).

До проблем духовного плану відносимо особливості менталітету громадськості та вчителів, їх стереотипне ставлення до людей з особливими потребами. Наприклад, завдання педагога - зробити так, щоб дитина відчувала себе рівню зі здоровими однолітками; що краще для дитини з особливими потребами - щоб учитель звертав на неї в класі особливу увагу чи лиш таку, яку призначено кожному учневі? І як бути з системою оцінювання - очевидно, що загальні критерії щодо дитини з особливими потребами не відповідають логіці. Чи кожен з педагогів здатен на таку самовіддачу та ентузіазм, коли, інтереси чужої дитини й сім'ї стають в рівень з твоїми власними?

Інклюзивною формою навчання може займатися той, хто прийшов у школу за покликанням. Сьогодні у педагогічні вузи відбирають випускників, оцінюючи їхні знання з предметів, а не любов до дитини, людяність, готовність розуміти та сприймати іншого, а саме ці риси важливі для педагогічної діяльності в інклюзивному просторі; суспільство начебто забуло про те, що педагогічна діяльність - це перш за все покликання, творчість, а не ремесло.

Працювати одночасно з класом та дітьми з особливими потребами, використовувати індивідуальний підхід може той, хто є добре з психології, педагогіки (методики), навіть медицини і соціальної роботи. У кожному конкретному випадку вчитель сам вирішує, як бути. Необхідно пам'ятати, що гуманне ставлення до однієї сторони може виключати таке ж ставлення до іншої. Опитування в середовищі педагогів та студентів педагогічних вузів засвідчує, що 20% керівників ДНЗ і 46% студентів вважають, що здоровим дітям навчання з дітьми з особливими потребами зашкодить, а 65% керівників ДНЗ і 30% студентів вважають, що спільне навчання буде корисним.

Учителю і школі, доведеться стати в авангарді подолання суспільних стереотипів та упереджень щодо дітей з особливими потребами. Практика інтегрованої та інклюзивної освіти показує, що її ефективність значною мірою залежить від ставлення батьків здорових дітей до цього питання. На

сьогодні 54% опитаних педагогів переконані, що батьки класу негативно сприймуть спільне навчання своїх дітей із однокласниками, котрі мають порушення психофізичного розвитку.

Є й позитив, що позначає процес упровадження інклюзивної форми навчання у школах. Уже сьогодні створюються практичні розробки, які з'являються на сторінках фахових педагогічних видань, проводяться соціологічні зрізи, захищаються наукові дослідження, семінари тощо. Все це веде до накопичення знань та досвіду з проблеми, що у майбутньому дасть можливість пристосувати інклюзивну освіту до наших умов.

Але щоб упроваджувати інклюзивну освіту в умовах сучасної України, необхідно вирішити ряд нагальних завдань різного масштабу, адже інклюзивна освіта веде за собою зміну не тільки усталеної шкільної системи, а й значно глибші процеси, пов'язані з культурою та ментальністю суспільства, що є процесом довготерміновим.